

УДК 72.012

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА В КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

БОНДАР Ігор

Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна

ig.savich@ukr.net

В роботі висвітлено взаємозв'язок культурологічних настанов постмодернізму з дизайн-просторовими формами зазначеного періоду. На прикладі дизайнерських та архітектурних рішень австрійського архітектора Гюнтера Доменіга охарактеризовано формотворчі чинники нелінійного та біонічного пластицизму.

Ключові слова: *постмодернізм, дизайн архітектурного середовища, культурологічні чинники, деконструкція, нелінійний пластицизм.*

ВСТУП

Постмодернізм в дизайні та архітектурі є лише одним із проявів сучасної культури, що нерідко в цілому характеризується саме як культура постмодерну. Загальна характеристика цього періоду в історії культури є складним, багатограним завданням. Проте, певні чинники та формотворчі принципи постмодерної культури, осмислені як феномени людської думки філософами-структуралістами, знайшли безпосереднє втілення в дизайні архітектурного середовища і становлять неабиякий інтерес для вивчення.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завданням дослідження є висвітлення взаємозв'язку культуротворчих настанов із формами, структурою та художньо-образною мовою об'єктів дизайну архітектурного середовища доби постмодернізму.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Красномовним прикладом культурологічного осмислення концепції постмодернізму є праці американського теоретика культури, ландшафтного дизайнера, історика архітектури Чарльз Александер Дженкса (1939-2019). Наведем одне із положень його праці «13 пропозицій постмодернізму»: «Архітектурі потрібна метафоричність, котра повинна наблизити до природних культурних проблем. Звідси використання зооморфної образності, домів з людськими лицами. Звідси ж іконографія високих технологій. Все це разом є метафорою машини для житла» [2].

Зразком дизайнерсько-архітектурного об'єкту, в якому яскраво виявлені засоби виразності, що спираються на метафоричність, культурні проблеми, антропоморфну образність, є об'єкти австрійського архітектора Гюнтера Доменіга. Зокрема, зразком раннього переходу від деконструктивізму

до нелінійного та біонічного пластицизму є такі його роботи, як Штайнхаус в Штейндорфі, Австрія (1982 р.), а також будівля Центральної ощадної каси у Відні, Австрія (1979 р.).

Будівля Центральної ощадної каси (рис. 1) є бруталістичною, але набагато більше біоморфною [3]. Фасад, вкритий блискучими металевими листами, вигинається немов оболонка, утворюючи очевидну метафору динаміки живого організму, чи то листа рослини, чи шкіри тварини.

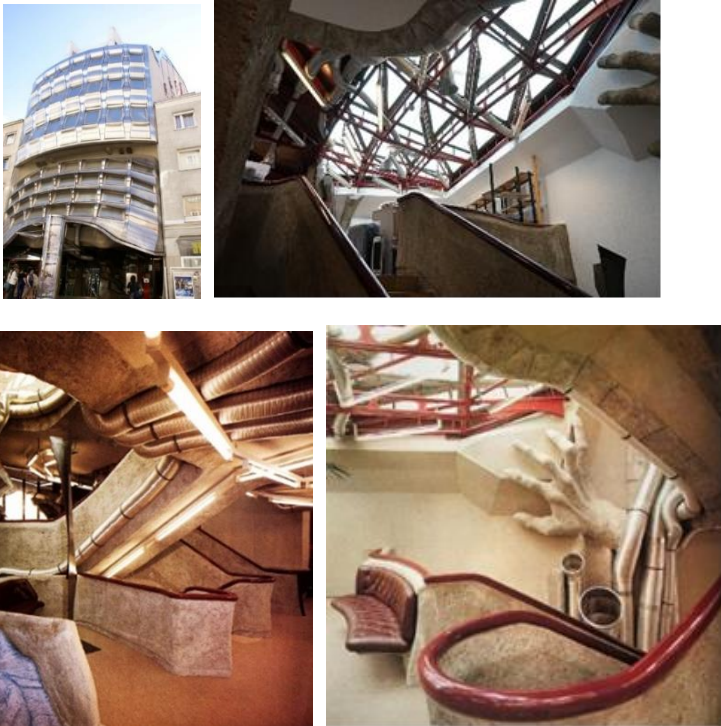

Рис. 1. Г. Доменіг. Центральна ощадна каса (Zentralsparkasse).
Відень, Австрія, 1979 р.

Дизайн інтер'єру, хоч і виконаний у бруталістичному бетоні та насичений хай-тек деталями на кшталт різноманітних ферм та трубопроводів, в цілому є організморфний, створює враження, ніби перебуваєш всередині якогось живого організму. Глибокий червоний колір окремих деталей, зокрема поручнів сходів та огорож, що нагадують кровоносні судини, ще більше підсилює цей образний ряд. Наочно – мабуть, навіть надміру наочно, – закріплює метафору велетенська людська рука, що як кронштейн підтримує конструкцію даху.

Пластицизм Г. Доменіга є дещо перебільшений, навіть екзальтований, але в ньому очевидно виявляються тенденції, що стали панівними в наступні десятиріччя [1; 3].

Численні трубопроводи, якими насичений інтер'єр, з одного боку нагадують судини живого організму, а з іншого, виконані з металевих гофрованих рукавів, є підкреслено техноморфними. Скруглені форми віконних прорізів начебто намагаються створити враження фізіологічних отворів живої істоти – але при цьому скоріше викликають асоціацію з ілюмінаторами високотехнологічних транспортних засобів, літаків чи круїхних лайнерів. Ферми світлового ліхтаря у перекритті є виразно механістичними, але в той же час їхній ритм нерегулярний, динамічно розвивається відповідно до руху сходів, вигинаючись та розходячись віялом, мов гілки дерева. В подальшому саме таке поєднання стане характерною ознакою постмодерного віталізму в дизайні архітектурного середовища.

ВИСНОВКИ

Важко однозначно стверджувати, що є домінантою в цьому дизайн-формотворенні – зовнішній чи внутрішній простір, власне простір чи мембраноподібні форми стін, огороження сходів, вбудованих меблів, що не просто розгороджують, розділяють чи формують простір, а самі існують в цьому просторі як незалежні актори нарівні з відвідувачами банку. В такому поєднанні біо- та техноморфізму, перетіканні та взаємопроникненні інтер'єрного та екстер'єрного, простору та маси, Г. Доменіг випереджає пізніший біонічний віталізм постмодерного дизайну архітектурного середовища, багато в чому закладає його підґрунтя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар І. С. Постмодерна біоніка та віталізм у архітектурному дизайні. Культура і мистецтво у сучасному світі. 2013. Вип. 14. С. 148–153.
2. Jencks Ch. 13 Propositions of Post Modern Architecture. Theories and Manifestoes of Contemporary Architecture. Chichester, 1997. Pp. 131—132
3. Zentralsparkasse, Wien, 1976–1979. Günther Domenig. English, 2022. URL: <https://www.guentherdomenig.at/en/projects/zentralsparkasse-wien-1976-1979>. Accessed 23 May 2023.

BONDAR I.

CULTURAL FACTORS OF ARCHITECTURAL ENVIRONMENT DESIGN IN THE CONTEXT OF POSTMODERNISM

The paper highlights the relationship between the cultural attitudes of postmodernism and the design and spatial forms of this period. On the example of the design and architectural solutions of the Austrian architect Günter Domenig, the author shows

Key words: postmodernism, design of the architectural environment, cultural factors, deconstruction, nonlinear plasticism.